

MEMO Overdekte uitloop bij Vleeskuiken 1 ster Beter Leven keurmerk versie 2 dd. 01-10-2022

Deze MEMO dient ter verduidelijking van enkele [criteria voor \(aankomend\) 1 ster Beter Leven keurmerk \(BLk\) Vleeskuiken bedrijven](#) met betrekking tot het realiseren van een overdekte uitloop. Dit betreft geen verzwaaring van de criteria. Dit stuk bevat alleen informatie over enkele elementen, zoals de maten van de overdekte uitloop. Deze MEMO dient ter vervanging van de op 16 april 2021 toegestuurde en gepubliceerde MEMO,

Voor vragen over specifieke bedrijfssituaties raden wij u aan contact op te nemen met uw certificerende instelling of ketenregisseur. Vragen over de interpretatie van -of onduidelijkheden over- Beter Leven keurmerk criteria kunt u sturen naar info@sblk.nl.

Deze MEMO bevat, naast informatie over de op dit moment geldende BLk criteria en aanvullende besluiten, ook (optionele) aanbevelingen. Deze aanbevelingen staan in dit document gemarkeerd als **AANBEVELING** in een apart kader. In totaliteit staan er **2 AANBEVELINGEN** in deze MEMO opgenomen. De normen/voorkeuren genoemd als aanbevelingen zijn niet verplicht, maar dienen ter informatie. Deze aanbevelingen passen namelijk binnen de (toekomst)visie van de Dierenbescherming op de pluimveevleessector. Wanneer een bedrijf zich nu voor het BLk wil laten certificeren, maar ervoor kiest om (nog) niet aan de aanbevelingen te willen (of kunnen) voldoen, dan heeft dit geen gevolgen voor de (ingangs)controle.

Een regulier vleeskuikenbedrijf wil omschakelen naar 1 ster van het Beter Leven keurmerk. Er zijn onduidelijkheden over de interpretatie van een aantal [criteria uit Vleeskuikens 1 ster](#) en er zijn [verschillende aanvullende besluiten waarmee rekening moet worden gehouden](#). Waar moet op dit moment (September 2022) aan worden voldaan en kunnen er voorbeelden worden gegeven?*

*: De hyperlink die leidt naar de webpagina waarop de aanvullende besluiten gepubliceerd staan, zal mogelijk -door het regelmatig bijwerken van de aanvullende besluiten lijst- op den duur niet meer werken. De lijst met aanvullende besluiten is dan te vinden door de volgende stappen te volgen:

1. Ga naar: <https://beterleven.dierenbescherming.nl/zakelijk/deelnemen/bedrijfstypen/veehouderijen/vleeskuikens/>
2. Scrol naar beneden.
3. Onder het kopje 'Aanvullende besluiten en interpretaties' vindt u de link naar de lijst met aanvullende besluiten welke wordt aangeduid met 'Aanvullende besluiten en interpretaties BLk vleeskuikens 1 ster, 2 sterren en 3 sterren'.
4. Klik op 'Aanvullende besluiten en interpretaties BLk vleeskuikens 1 ster, 2 sterren en 3 sterren' en de webpagina met de lijst met aanvullende besluiten opent vanzelf in een apart tabblad.

Dit geldt ook voor de hyperlinks die verderop in de MEMO, bij de vermelding van aanvullende besluiten, zijn aangebracht.

Inhoud

Begripsbepalingen	1
Grootte van de overdekte uitloop	2
AANBEVELING	3
Breedte & hoogte van de overdekte uitloop	4
Positionering en/of splitsing van de overdekte uitloop	5
Daglicht- en luchtdoorlatendheid van de overdekte uitloop	6
Zicht in/vanuit de overdekte uitloop	8
AANBEVELING	9
Een overdekte uitloop ingeklemd tussen twee gebouwen	10
Berekenen van het bruikbaar oppervlak en bezetting	11
BIJLAGE I - Voorbeelden van positionering van de overdekte uitloop per situatie	I

Begripsbepalingen

- **Nachtverblijf:** Dit is het deel van het verblijf dat gebruikelijk is afgesloten van (weers)invloeden van buitenaf. Het is het verblijf/de bebouwing waarin de kippen gehouden worden, exclusief overdekte uitloop. Het interieur van het nachtverblijf bevat o.a. voer- en waterlijnen, een klimaatbeheersingssysteem, et cetera. Het nachtverblijf wordt ook wel *de stal* genoemd.
- **Overdekte uitloop:** De overdekte uitloop is een koude, overdekte scharrelruimte, die in directe verbinding staat met de stal via uitloopopeningen en waar alle dieren gemakkelijk toegang tot hebben. De overdekte uitloop beschikt o.a. over een vloeistofdichte verharde vloer, is niet onderhevig aan het klimaatbeheersingssysteem in de stal, moet duidelijk lichter zijn dan het stalinterieur, een buitenklimaat hebben en op zodanige wijze zijn beschermd tegen weersinvloeden dat deze ook bij slecht weer gebruikt kan worden. De overdekte uitloop wordt ook wel *de wintergarten, wintertuin, koude scharrelruimte of veranda* genoemd.
- **Leefbaar oppervlakte:** Dit is een van strooisel voorziene oppervlakte die te allen tijde voor vleeskuikens toegankelijk is (volgens [Besluit Houders van Dieren](#)). Binnen het Beter Leven keurmerk moet dit oppervlak nog aan verdere eisen voldoen, zoals: Dit oppervlak moet in ieder geval ten minste 30 cm breed zijn, een helling van ten hoogste 8 graden hebben en erboven moet een vrije ruimte van ten minste 45 cm aanwezig zijn. (De exacte eisen staan beschreven in [aanvullend besluit 23-05-22 | KBLH01-03 Bezetting kg/m²](#).) Het leefbaar oppervlakte wordt ook wel *bruikbaar oppervlakte, beschikbaar oppervlakte of een combinatie van leefbaar/bruikbaar/beschikbaar oppervlakte* genoemd.
- **Grondoppervlakte:** Het grondoppervlak is het oppervlak van de vloer van (meestal alleen) het nachtverblijf. De ruimte die wordt beschouwd als grondoppervlakte wordt ook wel *stalvloeroppervlakte, staloppervlakte of vloeroppervlakte* genoemd. Deze ruimte is niet (per se) gelijk aan de (totale) leefbare oppervlakte.

In enkele van de Beter Leven Vleeskuiken criteria en aanvullende besluiten op criteria wordt gebruik gemaakt van de termen 'bestaande bouw' en/of 'vanaf datum nieuw- of verbouw'. Definities voor '**Bestaande bouw**', '**Verbouw**', '**Nieuwbouw**' en voor '**Datum nieuw-/verbouw**' staan samen met andere definities in de 'Begrippenlijst SBLK', welke is gepubliceerd op de volgende webpagina: <https://beterleven.dierenbescherming.nl/zakelijk/over-het-keurmerk/wat-is-het-beter-leven-keurmerk/begrippenlijst-sblk/>

Grootte van de overdekte uitloop

- De grootte van de overdekte uitloop is alleen in BLk 1 ster vastgelegd (criterium KBLO03), omdat alleen in dat ster-niveau (ook wel 'scope' genoemd) het hebben van een overdekte uitloop voor vleeskuikens verplicht is (Zie *Tabel 1*). De grootte van de overdekte uitloop moet in BLk 1 ster minimaal 20% van het grondoppervlak van het nachtverblijf zijn.

Tabel 1. Uitloop afhankelijk van ster-niveau

VLEESKUIKENS	1 ster	2 ster	3 ster
Uitloop	Verplichte overdekte uitloop (min. 20% van het stalgrondoppervlakte). Vrije uitloop niet verplicht.	Overdekte uitloop niet verplicht. Verplichte vrije uitloop (1 kip per 1 m ²).	Overdekte uitloop niet verplicht. Verplichte vrije uitloop (1 kip per 2 m ²).

Rekenvoorbeeld bij punt 1:

Een bedrijf dat gaat omschakelen naar het Beter Leven keurmerk heeft een stal (nachtverblijf) met een grondoppervlakte van 1000 m² (dit is dus het vloeroppervlak zónder overdekte uitloop). Wanneer je vervolgens een overdekte uitloop eraan wilt bouwen, dan:

- Kijk je naar wat de grondopp. van het nachtverblijf is. In dit voorbeeld 1000 m².
 - Neem je 20% van het grondopp. van het nachtverblijf. In dit voorbeeld is dit $1000 \times 0.20 = 200$ m².
 - Nu weet je dat je een uitloop moet bouwen van ten minste 200 m².
 - De totale vloeroppervlakte (nachtverblijf + overdekte uitloop) in dit voorbeeld wordt 1200 m².
- Er is geen BLk criterium meer in werking dat voorschrijft dat de overdekte uitloop een maximale grootte mag hebben (Criterium KBLH04 is komen te vervallen via [aanvullend besluit 9-12-16 | KBLH04 Grootte van de stal](#)). Er gelden op dit moment dus geen criteria die aan de grootte van de overdekte uitloop een limiet stellen. Wel doet de Dierenbescherming op dit punt een aanbeveling ter overweging bij het bouwen van een grotere overdekte uitloop dan het voorgeschreven minimum, welke staat beschreven op de volgende pagina.
 - Criterium KBLO03 beschrijft dat op dit moment de grootte van de overdekte uitloop niet afhankelijk is van het beschikbare bruikbare (leef)oppervlak, maar alleen van het vloeroppervlak van het nachtverblijf.

AANBEVELING bij punt 2: Om te voorkomen dat de bezettingsdichtheid in het nachtverblijf te hoog kan worden als gevolg van een grote overdekte uitloop, heeft de Dierenbescherming op 25-10-2021 besloten in de toekomst maximaal 16 vleeskuikens per m² leefbaar oppervlak in het nachtverblijf toe te willen staan. (Zo zitten er bijvoorbeeld 's nachts, wanneer de overdekte uitloop gesloten wordt, niet te veel dieren in het nachtverblijf.)

Bij een volgende herziening van de 1 ster vleeskuikencriteria, welke niet op korte termijn plaats zal vinden, wordt daarom hoogstwaarschijnlijk opgenomen dat het houden van maximaal 16 vleeskuikens per m² in het nachtverblijf is toegestaan. Er wordt dan geen directe limiet aan de grootte van de overdekte uitloop in de criteria opgenomen. Daarnaast is op die manier de grootte van de overdekte uitloop niet alleen afhankelijk van het grondoppervlak van het nachtverblijf, maar van het totale leefbare oppervlak dat in het nachtverblijf beschikbaar is voor de vleeskuikens.

Rekenvoorbeeld bij de aanbeveling onder punt 2:

Uitgaande van een nachtverblijf van 1000 m² zouden hier 16 kippen x 1000 m² = maximaal 16.000 vleeskuikens aanwezig mogen zijn. Overdag, als de overdekte uitloop is geopend, mag de bezetting in alle gevallen maximaal 12 vleeskuikens per m² beschikbaar grondoppervlak zijn.

Wanneer ervoor gekozen wordt het maximaal aantal dieren op te zetten, dan moet daarvoor $16.000 / 12 =$ minimaal 1333 m² beschikbaar zijn, waarvan 1000 m² staloppervlak en 333 m² overdekte uitloop. Dit staat gelijk aan een maximale grootte van de overdekte uitloop van 33% van het grondoppervlak van de stal. Wanneer er meer oppervlak in de overdekte uitloop beschikbaar is (de overdekte uitloop is groter dan 33% van het grondoppervlak van de stal), dan mogen deze extra m²'s niet meegeteld worden in de berekening van de bezetting (/ mogen er alsnog maar maximaal 16 kippen / m² in het nachtverblijf aanwezig zijn).

(Bij een overdekte uitloop met een minimale grootte van 20% van het grondoppervlak van het nachtverblijf, wordt de norm van maximaal 16 kippen / m² in het nachtverblijf niet overschreden. Er zijn in dit voorbeeld dan maar $1200 \text{ m}^2 \times 12 \text{ kippen per m}^2 = 14.400$ kippen aanwezig, wat minder is dan het maximale aantal van 16.000 kippen.)

Breedte & hoogte van de overdekte uitloop

4. Wanneer de overdekte uitloop verplicht is (afhankelijk van ster-niveau), is na ver- of nieuwbouw van de overdekte uitloop, bij voorkeur elke overdekte uitloop overal minimaal 3 meter breed (op het smalste punt gemeten). Als dit niet mogelijk is, geldt ten minste dat een overdekte uitloop (op het smalste punt gemeten):
- Nergens smaller is dan 2 meter. En;
 - Minimaal 20% van het grondoppervlak van de overdekte uitloop minimaal 3 meter breed is.

Bij staldieptes van meer dan 25 meter, en bij stallen waar door bouwkundige of locatie specifieke redenen een overdekte uitloop uit meer dan één uitloop-deel bestaat, is het volgende van toepassing; Voor deze overdekte uitlopen geldt vanaf ver- of nieuwbouw:

- Dat een overdekte uitloop nergens smaller is dan 2 meter. En;
- Slechts minimaal één van de overdekte uitlopen voor minimaal 20% van de totale lengte van de overdekte uitloop 3 meter breed hoeft te zijn (op het smalste punt gemeten).

(Voor alle situaties geldt dat de oppervlaktespecificatie uit criterium KBLO03 (de totale hoeveelheid m²'s overdekte uitloop is minimaal 20% van het grondoppervlak van het nachtverblijf) ook nog altijd moet worden nageleefd.)

Sinds 27-07-22 geldt namelijk het volgende [aanvullend besluit: KBLO03 Oppervlakte overdekte uitloop](#). Voor bedrijven die op dit moment niet voldoen aan de gestelde breedte normen geldt dat na ingang van het aanvullend besluit, pas na ver- of nieuwbouw van de overdekte uitloop hieraan voldaan hoeft te worden.

Rekenvoorbeeld bij punt 4:

Een stal (nachtverblijf) heeft een grondoppervlak van 1000 m². Van dit oppervlak moet 20% aan overdekte uitloop gerealiseerd worden, dus ten minste 200 m² overdekte uitloop. Van de overdekte uitloop dient minimaal 20% van het oppervlak 3 meter breed te zijn. Dus 40 m² van deze overdekte uitloop dient minimaal 3 meter breed te zijn. Dit kan op verschillende manieren worden gerealiseerd. Bijvoorbeeld over een lengte van 13,5 meter is de uitloop 3 meter breed (totaal 40,5 m²). Of over een lengte van 8 meter is de uitloop 5 meter breed (totaal 40 m²). De rest van de overdekte uitloop is overal minimaal 2 meter breed.

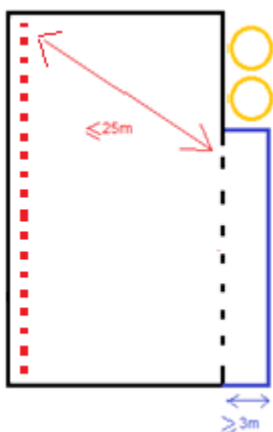
5. De overdekte uitloop is waar mogelijk op alle plekken minimaal 2 meter hoog (gemeten van de vloer tot het minst hoge punt in de overdekte uitloop (bijv. onderdeel dakconstructie)), zodat de overdekte uitloop voor personen overal goed bereikbaar is. Aan de kant van de stalmuur is de overdekte uitloop ten minste 2 meter hoog. Aan de rand van de overdekte uitloop (aan de kant van de lange zijde/buitenmuur van de overdekte uitloop die daglicht- en luchtdoorlatend is) kan worden volstaan met 1,5 meter hoogte. Dit is vastgelegd in criterium KBLH20.

Positionering en/of splitsing van de overdekte uitloop

6. Het BLk stelt geen grens aan hoe diep/breed een stal mag zijn (hele diepe/brede stallen zijn dus toegestaan). Wel geldt, bij staldieptes (stalbreedtes) van meer dan 25 meter:
- A.** Dat er of aan beide lange zijden een overdekte uitloop is gerealiseerd. Dit is vastgelegd in criterium KBLO05.
- B.** Of, indien het niet mogelijk is aan beide lange zijden een uitloop te realiseren, dat er aan 1 lange en 1 korte zijde van de stal een overdekte uitloop wordt gerealiseerd (ofwel deze twee uitlopen zijn niet aan elkaar verbonden, ofwel deze vormen samen als het ware 1 overdekte uitloop in een L-vorm verdeeld over 1 lange en 1 korte zijde).
- C.** Of, dat aan enkel 1 lange zijde een overdekte uitloop wordt gerealiseerd onder de voorwaarde dat de extra m² staloppervlakte (boven de 25 meter stalbreedte) niet in de berekening voor maximale bezettingsdichtheid worden meegenomen. Oftewel, de vleeskuikens kunnen wel gebruik maken van deze extra oppervlakte in een diepe stal, maar deze extra oppervlakte mag niet worden gebruikt bij de berekening van de bezettingsgraad. De bezettingsgraad, bij stallen die breder zijn dan 25 meter en beschikken over 1 overdekte uitloop, dient dan dus te worden berekend op basis van maximaal 25 meter stalbreedte. Dit is vastgelegd in het [aanvullend besluit op criterium KBLO05 op 15-01-2020](#).
- En aanvullend geldt, voor alle bovenstaande gevallen, dat de maximale afstand vanaf de laatste voerpan van de verste voerlijn tot de dichtstbijzijnde uitloopopeningen maximaal 25 meter is. Dit is vastgelegd in een [aanvullend besluit op criterium KBLO05 op 15-01-2020](#).
7. Voor bestaande bouw, waarbij om bouwkundige of locatie specifieke redenen (bijv. door grenzen van het bouwblok of door aanwezigheid van silo's of bijgebouwen) de overdekte uitloop niet over de gehele lengte van de lange zijde van de stal kan worden gerealiseerd, mag de overdekte uitloop verkort of gesplitst worden, mits de maximale afstand (van de laatste voerpan van de verste voerlijn) tot de dichtstbijzijnde uitloopopening maximaal 25 meter is (Zie *Figuur 1* en *Figuur 2* op de volgende pagina). Dit is vastgelegd in criterium KBLO01B.

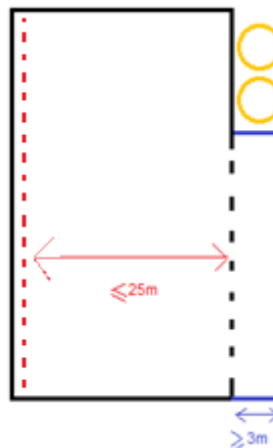
BIJLAGE I 'Voorbeelden van positionering van de overdekte uitloop per situatie' bevat enkele schetsen van hoe de positionering van de overdekte uitloop er, per situatie toegestaan in het Beter Leven keurmerk, uit zou kunnen zien.

NB Als wordt gesproken van een maximale diepte en/of breedte van de stal, wordt hiermee niet perse een rechte dieptemaat bedoeld. Criterium KBLO05 zegt 'De maximale afstand in de stal tot de dichtstbijzijnde uitloopopening'; het kan dus ook gaan om een schuine afstand of om het omgaan van een hoek. Het aanvullende besluit bij dit criterium benoemt dit slechts als 'breder/dieper dan'; dit is een versimpelde weergave. Kortom, het gaat echt om het verste punt dat een vleeskuiken verwijderd kan zijn van een uitloopopening, bijv.:

Figuur 1. De maximale afstand vanaf de uitloopopeningen tot de laatste voerpan van de verste voerlijn mag maar 25 meter zijn.

En dus niet (alleen):

Figuur 2. Het is niet genoeg om alleen een rechte zijde te meten als dit meetpunt niet de maximale afstand in de stal tot de dichtstbijzijnde uitloopopening betreft.

Zwart = stal, Gestippeld zwart = uitloopopeningen, Gestippeld rood = verste voerlijn, Blauw = overdekte uitloop, Geel = Silo's/Bijgebouwen.

Daglicht- en luchtdoorlatendheid van de overdekte uitloop

8. Criterium KBLO09D beschrijft dat in ieder geval de (= ten minste de volledige) lange zijde, die de overdekte uitloop scheidt van de buitenlucht, is voorzien van daglicht- en luchtdoorlatend materiaal, bijv. windbreekgas, met een zodanige perforatiegraad dat licht en ventilatie gewaarborgd zijn. Dit (100% van de wand is daglicht- en luchtdoorlatend) heeft de voorkeur van de Dierenbescherming. Echter, een kleiner daglicht- en luchtdoorlatend oppervlakte volstaat om voldoende daglicht en ventilatie te kunnen waarborgen (een buitenklimaat te laten gelden).

Daarom is via [aanvullend besluit 'KBLO09D Daglicht- en luchtdoorlatend', gepubliceerd op 4-07-2022](#), criterium KBLO09D versoepeld van 'in ieder geval de lange zijde' naar 'in ieder geval 70% van de lange zijde' moet daglicht- en luchtdoorlatend zijn. Oftewel, het oppervlak van het daglicht- en luchtdoorlatende materiaal in de buitenwand / lange zijde van de overdekte uitloop bedraagt ten minste 70% van het totale oppervlak van deze lange wand.

Dit criterium (KBLO09D) wordt bij een volgende herziening aangepast. Voor bedrijven die op dit moment niet voldoen aan de minimale 70% norm geldt dat bij nieuw- of verbouw van de overdekte uitloop na ingang van dit aanvullend besluit, het oppervlak van het daglicht- en luchtdoorlatende materiaal in de buitenwand / lange zijde van de overdekte uitloop vergroot dient te worden. Bij nieuwbouw en na ingang van het aanvullend besluit dient direct aan deze eis voldaan te worden

(en dus minimaal 70% van de buitenwand van de uitloop voorzien te zijn van daglicht- en luchtdoorlatend materiaal).

NB1 De korte zijdes (kopse kanten) van een overdekte uitloop hoeven niet per se (geheel of gedeeltelijk) voorzien te zijn van daglicht- en luchtdoorlatend materiaal, mits er in de overdekte uitloop dan nog voldoende een buitenklimaat geldt.

NB2 Geperforeerd damwand (damwandplaat) mag, als het materiaal maximaal 80% schaduwwerkend en windbrekend is (20% licht- en lucht doorlatend) gebruikt worden als windbreekgaas.

Rekenvoorbeeld bij punt 8:

Wanneer het daglicht- en luchtdoorlatend materiaal over de totale breedte van de lange zijde van de overdekte uitloop is aangebracht, dan dient bij een totale hoogte van 2 meter, het materiaal een hoogte van ten minste 1,40 meter (70%) te hebben. Of ten minste een hoogte van 1,05 meter, bij een totale hoogte van 1,5 meter. Wanneer het daglicht- en luchtdoorlatende materiaal niet over de gehele breedte van de buitenmuur wordt aangebracht, dient het daglicht- en luchtdoorlatende materiaal hoger te zijn om de 70% van het totale oppervlak te halen. Voorbeelden zijn schematisch (blauw doorlatend, oranje niet doorlatend):

Of, bijv.

9. In de criteria BLk Vleeskuikens is geen expliciete minimale afstand tussen de overdekte uitloop en naastgelegen gebouwen of andere (zicht-)belemmerende obstakels opgenomen. Bij voorkeur is een overdekte uitloop echter niet te dicht op andere bebouwing en/of obstakels gebouwd en is de vrije ruimte tussen de overdekte uitloop en aangrenzende bouw/obstakel minimaal 5 meter. Dit is beter voor het realiseren van voldoende buitenklimaat in de overdekte uitloop. In criterium KBLO02C 'Overdekte uitloop tussen twee gebouwen' staat beschreven dat een overdekte uitloop tussen gebouwen ingeklemd, onder bepaalde voorwaarden, wel is toegestaan. In welke situatie(s) een overdekte uitloop wordt beschouwd als ingeklemd tussen twee gebouwen, is mogelijk onduidelijk.

De Dierenbescherming heeft daarom samen met verschillende ketenpartijen onderzoek gedaan naar een voldoende en toepasbare minimale afstand tussen gebouwen/obstakels voor overdekte uitlopen. Hieruit is besloten dat als absolute minimale afstand tussen gebouwen/obstakels, eenzelfde minimale afstand aangehouden mag worden als bij BLk Leghennen.

Dit leidt, via [aanvullend besluit 'KBLO02C overdekte uitloop tussen twee gebouwen', gepubliceerd op 27-07-2022](#), tot de volgende verduidelijking/interpretatie van o.a. de term 'ingeklemd' in criterium KBLO02C:

- A.** Indien er bij bestaande bouw een vrije ruimte (dus een open, vrije en zonder obstakels met de buitenlucht verbonden ruimte) tussen overdekte uitloop en aangrenzende bouw/obstakel is van minimaal 5 meter (>500 cm, zie ook de aanbeveling onder *punt 11* van deze MEMO), dan wordt de uitloop niet beschouwd als ingeklemd. Deze overdekte uitloop dient alleen te voldoen aan alle geldende criteria zoals voor een overdekte uitloop die niet is ingeklemd tussen gebouwen.
- B.** Indien er bij bestaande bouw slechts een vrije ruimte tussen overdekte uitloop en aangrenzende bouw/obstakel is van tussen de 1 en de 5 meter (exact 100 – 500 cm), dan:
- dient er in het dak van de overdekte uitloop een daglicht doorlatend oppervlakte van minimaal 3% van het vloeroppervlak van de overdekte uitloop aangebracht te worden om aan voldoende daglichtinlaat te kunnen voldoen;
 - dient de wand van de overdekte uitloop te voldoen aan alle daarvoor geldende criteria, waaronder criterium KBLO09D '*Daglicht- en luchtdoorlatendheid*'.
- C.** Indien er minder dan 1 meter vrije ruimte (0 tot <100 cm) zit tussen overdekte uitloop en aangrenzende bouw/obstakel is er sprake van een uitloop ingeklemd tussen gebouwen. Meer uitleg over een '*overdekte uitloop ingeklemd tussen twee gebouwen*' wordt gegeven bij *punt 12* van deze MEMO. Zo dient bijvoorbeeld het dak van de overdekte uitloop in dit geval te worden verhoogd zoals gespecificeerd in KBLO02C.

NB Een overdekte uitloop wordt *idealiter* niet (al dan niet ingeklemd) tussen gebouwen gerealiseerd, maar aan de buitenzijde van een stal/bedrijf. Hierdoor blijft de mogelijkheid bestaan om, op termijn, ook een vrije uitloop aan de overdekte uitloop te realiseren.

Zicht in/vanuit de overdekte uitloop

- 10.** Indien er sprake is van een ondoorzichtige opstaande rand tussen compartimenten in de overdekte uitloop, dan mag deze maximaal 40 cm hoog zijn. In het criterium KBLO10B is namelijk opgenomen dat de vleeskuikens over de opstaande rand in de overdekte uitloop heen moeten kunnen kijken en andere verblijven moeten kunnen zien.

NB De afmeting van maximaal 40 cm geldt niet als harde eis voor (een rand in) de buitenwand (lange zijde) van de overdekte uitloop. Voor de buitenwand geldt vanaf 4-07-2022 dat in ieder geval 70% van de lange zijde van de overdekte uitloop daglicht- en luchtdoorlatend moet zijn (Zie *punt 8* van deze MEMO). Bedrijven die rekening hebben gehouden met een opstaande rand van maximaal 40 cm in de buitenwand zullen dus hoogstwaarschijnlijk reeds aan de 70% norm voldoen.

- 11.** Er zijn momenteel geen criteria die stellen dat de vleeskuikens vanuit de overdekte uitloop vrij zicht naar buiten dienen te hebben. Wel doet de Dierenbescherming op dit punt een aanbeveling ter overweging bij het bouwen van een overdekte uitloop, welke staat beschreven op de volgende pagina. Oftewel, wordt ervoor gekozen toch vrij zicht naar buiten creëren, dan geeft de aanbeveling aan hoe dit gedaan zou kunnen worden.

AANBEVELING bij punt 11: Bij voorkeur hebben de vleeskuikens vrij zicht naar buiten.

Om die redenen beveelt de Dierenbescherming de volgende richtlijnen aan indien ervoor gekozen wordt toch vrij uitzicht naar buiten toe aan te bieden:

- *Afstand:* Voor voldoende vrij zicht, is de afstand van de buitenkant van de overdekte uitloop tot eventuele bebouwing of andere zichtbelemmering minimaal 5 meter. Dit verkleint ook de kans op brandoverslag en dit is beter voor het realiseren van voldoende buitenklimaat in de overdekte uitloop.
- *Zichtstrook:* Damwandprofiel/damwandplaat in de buitenwand van de overdekte uitloop is door de Dierenbescherming beoordeeld als onvoldoende open/helder om de dieren onbeperkt zicht naar buiten te geven. Bij realisatie van een zichtstrook is het gebruik van geperforeerd damwand hiervoor niet geschikt; doorzichtig plexiglas is bijvoorbeeld wel geschikt materiaal om te gebruiken als zichtstrook.

Het realiseren van vrij zicht naar buiten wordt naar verwachting **niet** als expliciete eis opgenomen in de Vleeskuiken criteria van het Beter Leven keurmerk; Minimaal 5 meter vrij zicht naar buiten en/of het aanbrengen van een zichtstrook wordt niet verplicht als zodanig. Wel zijn er minimale afstanden tussen de overdekte uitloop en omliggende bebouwing/obstakels en/of eisen aan de materialen van buitenwanden in de criteria vastgelegd, zoals o.a. genoemd onder punt 9 in deze MEMO.

Een overdekte uitloop ingeklemd tussen twee gebouwen

12. In criterium KBLO02C is opgenomen dat bij volledige nieuwbouw het realiseren van een overdekte uitloop ingeklemd tussen 2 gebouwen niet is toegestaan. Bij bestaande bouw mag wel een overdekte uitloop ingeklemd tussen twee gebouwen gerealiseerd worden (Zie ook *punt 9* van deze MEMO), mits voldoende daglicht en frisse lucht binnen kan komen. (Een schematische weergave van een overdekte uitloop ingeklemd tussen twee gebouwen is te vinden op [de BLk website](#).)

Verder gelden bij een uitloop ingeklemd tussen twee gebouwen 4 aanvullende eisen:

1. Het dak moet verhoogd worden aangebracht. Oftewel, er dient tussen de muur van het aangrenzende gebouw en het dak van de overdekte uitloop, over de gehele lengte:
 - aan beide lange zijden van de uitloop een ruimte van minimaal 1 meter hoog te zijn, Of;
 - aan één lange zijde van de uitloop een ruimte van minimaal 2 meter hoog te zijn.
2. De ruimte onder punt 1 dient gemaakt te zijn van daglicht- en luchtdoorlatend materiaal dat maximaal 80% van de wind breekt en maximaal 80% schaduwwerking heeft (bijv. windbreek-/ventilatiegaas).
3. Aanvullend dient er een daglicht-doorlatend oppervlakte van minimaal 3% van het vloeroppervlak van de overdekte uitloop te worden aangebracht. Dit daglicht-doorlatend oppervlak kan worden aangebracht in het dak, d.m.v. bijvoorbeeld vensters. Het is ook mogelijk dit daglicht doorlatend oppervlak in de zijwand (in het verhoogde gedeelte) aan te vullen. In dat geval wordt het dak dus met 1 of 2 meter (resp. aan beide of één zijde van de uitloop) + 3% van het vloeroppervlak verhoogd. Wanneer het daglicht-doorlatend oppervlak in de zijwand wordt gerealiseerd, mag dit door het extra aanbrengen van daglicht- en luchtdoorlatend materiaal dat maximaal 80% van de wind breekt en maximaal 80% schaduwwerking heeft (bijv. windbreek-/ventilatiegaas), in plaats van via bijv. aparte vensters. Dit is verduidelijkt in [aanvullend besluit 'KBLO02C Overdekte uitloop tussen twee gebouwen', gepubliceerd op 4-07-2022](#).
4. Het verhoogde dak mag geen grote 'overhanging' hebben/mag niet ver overhangen (zie *Figuur 3*), omdat dit de ingang van daglicht en frisse lucht kan beperken. Volgens praktijkinformatie voldoet een dak oversteek van maximaal 30 centimeter met eventueel daaraan bevestigd een dakgoot van maximaal 20 centimeter breed in voldoende mate om zowel regeninslag te voorkomen als voldoende lucht- en lichtinlaat te behouden.

NB Een (rol)gordijn mag worden aangebracht langs de (verhoogde,) open, lange zijdes van een (ingeklemde) overdekte uitloop, mits deze alleen wordt gebruikt bij slechte klimatologische omstandigheden (kou, vocht, tocht), bijvoorbeeld om te voorkomen dat regenwater in de overdekte uitloop komt. Zie voor meer informatie het [aanvullend besluit van 26-10-18 op KBL09D 'Daglicht en Luchtdoorlatend'](#).

Figuur 3. Een verhoogd dak van een uitloop ingeklemd tussen twee gebouwen, mag geen verre 'overhanging' hebben.

13. Het is binnen het Beter Leven keurmerk niet toegestaan om één centrale overdekte uitloop van voldoende grootte voor 2 aanliggende stallen te gebruiken zonder een fysieke scheiding toe te passen. De dieren en ruimtes moeten duidelijk van elkaar te onderscheiden zijn. Voorbeelden van een toegestane fysieke scheiding zijn een (oplietbaar) schot of wandje. Het is zo dus wel mogelijk om twee aparte overdekte uitlopen onder hetzelfde dak te realiseren. De eisen voor een overdekte uitloop welke genoemd zijn onder *punt 12* van deze MEMO zijn dan voor beide uitlopen van toepassing.

Berekenen van het bruikbaar oppervlak en bezetting

14. In criteria KBLH01-03 is opgenomen dat voor het bepalen van het bruikbaar oppervlak en berekenen van de bezetting het stalgrondoppervlak (oppervlak van het nachtverblijf) en de grondoppervlakte van de overdekte uitloop meegenomen mogen worden.

Rekenvoorbeeld bij punt 14:

Een bedrijf heeft een stal met een oppervlakte van 1000 m² (vloeroppervlak van het nachtverblijf) en een overdekte uitloop van 20% van dit oppervlak, dus 200 m². In totaal is er 1200 m² beschikbaar grondoppervlak op het bedrijf.

- *De eerste 21 dagen mogen er maximaal 12,5 dieren per m² opgezet worden met een gewicht van niet meer dan 25 kg per m². De maximale bezetting vanaf opzet is 1200 m² x 12,5 dieren = 15.000 dieren én maximaal 1200 m² x 25 kg = 30.000 kg.*
- *Vanaf dag 22 mogen er nog maximaal 12 dieren per m² aanwezig zijn met een gewicht van niet meer dan 25 kg per m². De maximale bezetting op dit bedrijf is nu 1200 m² x 12 dieren = 14.400 dieren én maximaal 1200 m² x 25 kg = 30.000 kg.*

NB In criterium KBLA05 staat dat het bedrijf -naast aan de BLk criteria- moet voldoen aan de Handelsnormen voor vlees van pluimvee. Houdt dus ook rekening met deze Handelsnormen in de berekening van de bezetting.

15. De Dierenbescherming heeft in [aanvullend besluit 23-05-22 | KBLH01-03 Bezetting kg/m²](#) verduidelijkt wanneer oppervlaktes in de stal of in de overdekte uitloop meegerekend mogen worden als het bruikbaar oppervlak in de berekening van de bezetting. Bijvoorbeeld de ruimte onder een warmtewisselaar of een oppervlak anders dan het vloeroppervlak, zoals een betonrand in de overdekte uitloop.

BIJLAGE I - Voorbeelden van positionering van de overdekte uitloop per situatie

Situatie 1: Er is bij voorkeur 1 overdekte uitloop aan 1 lange zijde welke niet ingeklemd tussen gebouwen is gelegen. Bij voorkeur is een overdekte uitloop overal minimaal 3 meter breed.

Situatie 2: Wanneer de stal dieper/breder is dan 25 meter:

- A.** De afstand van de laatste voerpan van de verste voerlijn tot de dichtstbijzijnde uitloopopening is gelijk aan of minder dan 25 meter en men wil wel voor de bezettingsgraad het volledige stalvloeroppervlak benutten, dan is er aan beide lange zijden een overdekte uitloop welke samen minimaal 20% van het grondoppervlak van het nachtverblijf omvatten.
- B.** De afstand van de laatste voerpan van de verste voerlijn tot de dichtstbijzijnde uitloopopening is gelijk aan of minder dan 25 meter, dan mag er aan 1 zijde een overdekte uitloop gerealiseerd worden, maar mag de extra oppervlakte in de stal (welke verder ligt dan 25 meter afstand tot de dichtstbijzijnde uitloopopeningen) niet worden gebruikt bij de berekening van de bezettingsgraad.
- C.** De afstand van de laatste voerpan van de verste voerlijn tot de dichtstbijzijnde uitloopopening is gelijk aan of minder dan 25 meter en men wil wel voor de bezettingsgraad zoveel mogelijk stalvloeroppervlak benutten. En het is niet mogelijk om aan beide lange zijden een overdekte uitloop te realiseren. Dan wordt er aan zowel de lange zijde als een korte zijde een overdekte uitloop gerealiseerd (dus twee uitlopen die niet aan elkaar verbonden zijn, ofwel deze vormen samen als het ware 1 overdekte uitloop in een L-vorm verdeeld over 1 lange en 1 korte zijde).

Situatie 3: Wanneer door bouwkundige of locatie specifieke redenen de overdekte uitloop niet (even groot) over de gehele lengte van de lange zijde van de stal kan worden gerealiseerd:

- A.** Mag de overdekte uitloop onderbroken worden of uit meerdere ongelijke delen bestaan.
- B.** Mag de overdekte uitloop verkort zijn (en er hoeft geen tweede uitloop te worden gebouwd), mits de afstand van de laatste voerpan van de verste voerlijn tot de dichtstbijzijnde uitloopopening niet meer is dan 25 meter (en aan de 20% norm kan worden voldaan).
- C.** Mag er naast een overdekte uitloop aan een lange zijde ook een overdekte uitloop aan een korte zijde worden gerealiseerd.

Situatie 4: Wanneer door bouwkundige of locatie specifieke redenen de overdekte uitloop bij bestaande bouw ingeklemd tussen twee gebouwen moet worden gerealiseerd, dient er tussen de muur van het aangrenzende gebouw en het dak van de overdekte uitloop, over de gehele lengte:

- I.** aan beide lange zijden van de uitloop een ruimte van minimaal 1 meter hoog te zijn, Of;
- II.** aan één lange zijde van de uitloop een ruimte van minimaal 2 meter hoog te zijn, met daglicht- en luchtdoorlatend materiaal dat maximaal 80% van de wind breekt en maximaal 80% schaduwwerking heeft (bijv. windbreek-/ventilatiegaas), En

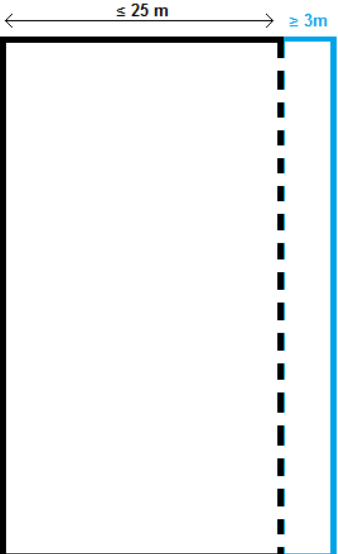
Aanvullend dient er (in beide gevallen) een daglicht-doorlatend oppervlakte van minimaal 3% van het vloeroppervlak van de overdekte uitloop te worden aangebracht.

NB In alle bovenstaande situaties geldt dat elke overdekte uitloop overal minimaal 2 meter diep is en minimaal 1 overdekte uitloop voor 20% van het totaal oppervlak van deze overdekte uitloop minimaal 3 meter diep is.

NB In alle bovenstaande situaties geldt dat het totale oppervlak van de overdekte uitloop of overdekte uitlopen samen (in BLk 1 ster) minimaal 20% van het grondoppervlak van het nachtverblijf moet zijn.

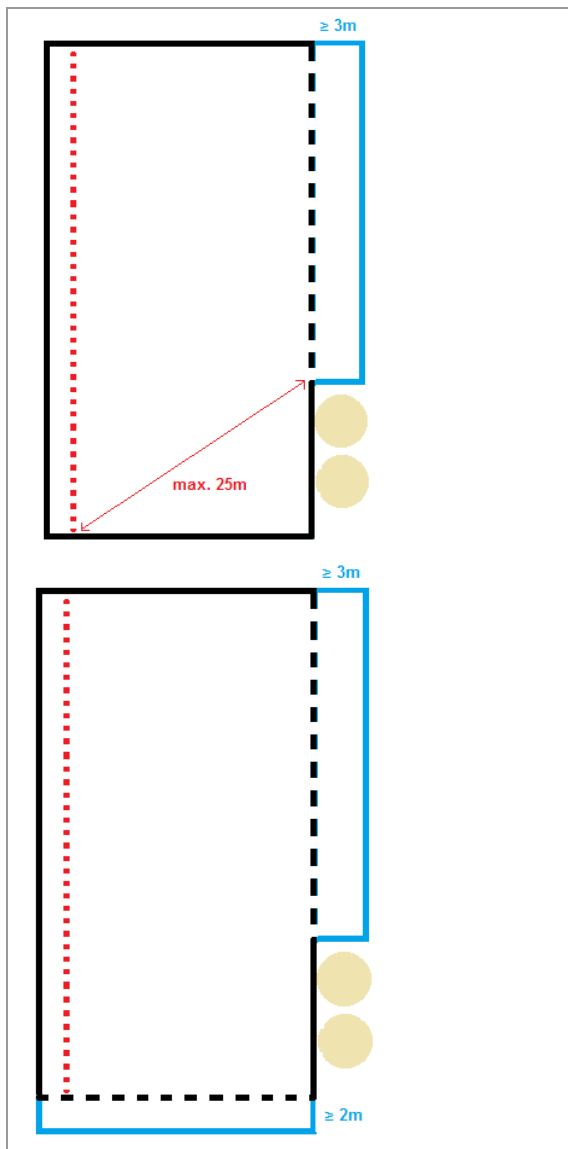
Dit leidt tot in ieder geval de schematische weergaven op de volgende pagina's.

Zwart = stal, Gestippeld = uitloopopeningen, Blauw = overdekte uitloop, Geel = Silo's/Bijgebouwen, Rood = Voerlijn.

Schematische weergave van de overdekte uitloop	Situatie	Positionering
	<p>Situatie 1: Voorkeurssituatie. Er bevinden zich geen beperkingen voor het realiseren van een overdekte uitloop.</p>	<p>Positionering 1: Er is bij voorkeur 1 overdekte uitloop (welke bij voorkeur overal 3 meter breed/diep is) aan 1 lange zijde.</p>

	<p>Situatie 2A: De stal is breder dan 25 meter. De afstand van de laatste voerpan van de verste voerlijn tot de dichtstbijzijnde uitloopopening is gelijk aan of minder dan 25 meter en men wil wel voor de bezettingsgraad het volledige stalvloeroppervlak benutten.</p> <p>Situatie 2B: De stal is breder dan 25 meter. De afstand van de laatste voerpan van de verste voerlijn tot de dichtstbijzijnde uitloopopening is gelijk aan of minder dan 25 meter. En/of door bouwkundige of locatie specifieke redenen is het niet mogelijk om aan beide lange zijden een overdekte uitloop te realiseren.</p>	<p>Positionering 2A: Er is aan beide lange zijden een overdekte uitloop welke samen minimaal 20% van het grondoppervlak van het nachtverblijf omvatten. De overdekte uitloop is overal minimaal 2 meter breed. En ten minste 20% van het totaal oppervlak van minimaal een van de overdekte uitlopen is minimaal 3 meter breed.</p> <p>Positionering 2B: Er mag aan 1 lange zijde een overdekte uitloop gerealiseerd worden, maar het extra oppervlakte in de stal (welke verder ligt dan 25 meter afstand tot de dichtstbijzijnde uitloopopeningen) mag niet worden gebruikt bij de berekening van de bezettingsgraad.</p>
--	---	---

	<p>Situatie 2C: De stal is breder dan 25 meter. De afstand van de laatste voerpan van de verste voerlijn tot de dichtstbijzijnde uitloopopening is gelijk aan of minder dan 25 meter en men wil wel voor de bezettingsgraad zoveel mogelijk stalvloeroppervlak benutten. En/of door bouwkundige of locatie specifieke redenen is het niet mogelijk om aan beide lange zijden een overdekte uitloop te realiseren.</p>	<p>Positionering 2C: Er wordt aan zowel de lange zijde als een korte zijde een overdekte uitloop gerealiseerd (dus twee uitlopen die niet aan elkaar verbonden zijn, ofwel deze vormen samen als het ware 1 overdekte uitloop in een L-vorm verdeeld over 1 lange en 1 korte zijde). Eventueel extra oppervlakte in de stal dat niet binnen 25 meter van de uitloopopeningen ligt, mag niet worden gebruikt bij de berekening van de bezettingsgraad.</p>
	<p>Situatie 3A: Door bouwkundige of locatie specifieke redenen kan de overdekte uitloop niet (even groot) over de gehele lengte van de lange zijde van de stal kan worden gerealiseerd.</p>	<p>Positionering 3A: De overdekte uitloop mag onderbroken worden of uit meerdere ongelijke delen bestaan. De overdekte uitloop is overal minimaal 2 meter breed. En ten minste 20% van het totaal oppervlak van minimaal een van de overdekte uitlopen is minimaal 3 meter breed.</p>

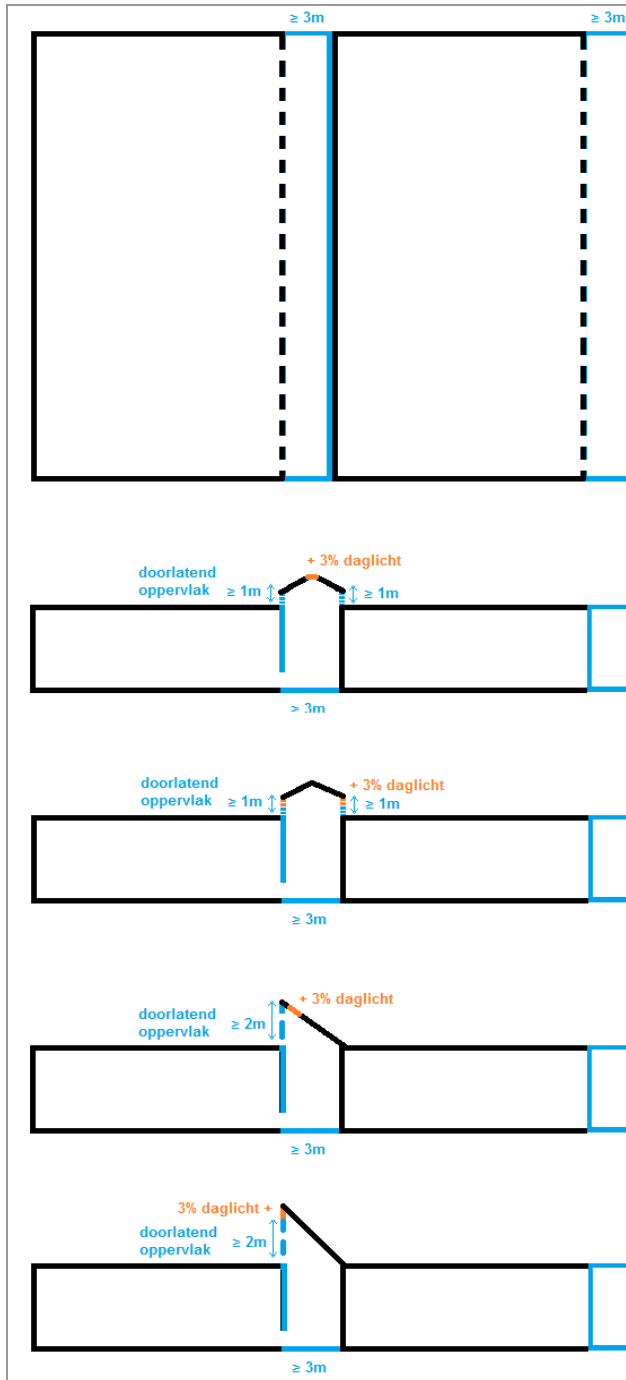

Situatie 3B:
Door bouwkundige of locatie specifieke redenen kan de overdekte uitloop niet (even groot) over de gehele lengte van de lange zijde van de stal kan worden gerealiseerd.

Situatie 3C:
Door bouwkundige of locatie specifieke redenen kan de overdekte uitloop niet (even groot) over de gehele lengte van de lange zijde van de stal kan worden gerealiseerd.

Positionering 3B:
De overdekte uitloop mag verkort zijn (en er hoeft geen tweede uitloop te worden gebouwd), mits de afstand van de laatste voerpan van de verste voerlijn tot de dichtstbijzijnde uitloopopening niet meer is dan 25 meter (en aan de 20% oppervlakte norm kan worden voldaan). En ten minste 20% van het totaal oppervlak van de overdekte uitloop is minimaal 3 meter breed.

Positionering 3C:
Naast een overdekte uitloop aan een lange zijde mag er ook een overdekte uitloop aan een korte zijde worden gerealiseerd. De afstand van de laatste voerpan van de verste voerlijn tot de dichtstbijzijnde uitloopopening mag niet meer dan 25 meter zijn. De overdekte uitlopen zijn overal minimaal 2 meter breed. En ten minste 20% van het totaal oppervlak van minimaal een van de overdekte uitlopen is minimaal 3 meter breed.

Situatie 4:

Door bouwkundige of locatie specifieke redenen kan de overdekte uitloop, bij bestaande bouw, alleen ingeklemd tussen twee gebouwen worden gerealiseerd.

Positionering 4:

Het dak van de overdekte uitloop dient over de gehele lengte:

- I.** aan beide lange zijden van de uitloop een ruimte van minimaal 1 meter hoog te zijn, of
- II.** aan één lange zijde van de uitloop een ruimte van minimaal 2 meter hoog te zijn, voorzien van daglicht- en luchtdoorlatend materiaal dat maximaal 80% van de wind breekt en maximaal 80% schaduwwerking heeft (bijv. windbreek-/ventilatiegaas).

En aanvullend dient er bij beide situaties (I of II) een daglicht-doorlatend oppervlakte van minimaal 3% van het vloeroppervlak van de overdekte uitloop te worden aangebracht. Dit daglicht-doorlatend oppervlak kan worden aangebracht in het dak, d.m.v. bijvoorbeeld vensters. Het is ook mogelijk dit daglicht doorlatend oppervlak in de zijwand (in het verhoogde gedeelte) aan te vullen. In dat geval wordt het dak dus met 1 of 2 meter (resp. aan beide of één zijde van de uitloop) + 3% van het vloeroppervlak verhoogd. Wanneer het daglicht-doorlatend oppervlak in de zijwand wordt gerealiseerd, mag dit door het extra aanbrengen van daglicht- en luchtdoorlatend materiaal dat maximaal 80% van de wind breekt en maximaal 80% schaduwwerking heeft (bijv. windbreek-/ventilatiegaas), in plaats van via bijv. aparte vensters.

SEPTEMBER 2022

EINDE MEMO.

Stichting
Beter Leven
keurmerk